

Sygn. akt: I C 473/21

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 listopada 2022 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie, I Wydział Cywilny,

w składzie następującym:

Przewodniczący:	sędzia Tomasz Cichocki
-----------------	------------------------

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 18 listopada 2022r. w O.,

w trybie art. 15 z.zs² ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem (...)19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 2095 z późn. zm.),

sprawy z powództwa E. O.

przeciwko Bankowi (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W.

o ustalenie i zapłatę

I. ustala, że nieważna jest umowa o M. Dom NR (...) zawarta w dniu (...) pomiędzy powódką E. O. a Bankiem (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W.;

II. zasądza od pozwanego Banku (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. na rzecz powódki E. O. kwotę 119.780,74 (sto dziewiętnaście tysięcy siedemset osiemdziesiąt 74/100) złotych z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 20 kwietnia 2021 r. do dnia zapłaty,

III. zasądza od pozwanego na rzecz powódki kwotę (...),38 (siedem tysięcy siedemset siedemdziesiąt siedem 38/100) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty, w tym kwotę 5 417,00 (pięć tysięcy czterysta siedemnaście) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt I C 473/21

UZASADNIENIE

Powódka E. O. pozwem z dnia 2 maja 2021 roku (data nadania) skierowanym przeciwko Bankowi (...) S.A. w W. wniosła o:

- ustalenie nieważności, bądź stwierdzenie nieważności Umowy o M. Dom NR (...) z dnia (...), zawartej między powódką, a pozwanym bankiem,
- zasądzenie od pozwanego na jej rzecz kwoty w wysokości 119.780,74 złotych jako zwrotu nienależnego świadczenia z tytułu nieważnej Umowy o M. Dom NR (...) z dnia (...) wraz z odsetkami ustawowymi w razie opóźnienia w płatności od dnia 20 kwietnia 2021 r. do dnia zapłaty,

ewentualnie, na wypadek nieuwzględnienia przez Sąd powyższego żądania, powódka wniosła o:

3. zasądzenie od pozwanego na jej rzecz kwoty w wysokości 30.105,14 złotych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia wytoczenia powództwa do dnia zapłaty, wskutek uznania poniższych zapisów Umowy oraz Regulaminu kredytowania osób fizycznych w ramach usług bankowości hipotecznej w Banku (...) S.A. za bezskuteczne wobec powódki, jako niedozwolone postanowienia umowne:

a) § 2 ust. 2, § 4 ust. 4 pkt 1 i 2, § 7 ust 1 i § 9 ust. 3 in fine Umowy oraz

b) § 2 pkt 19, § 3 ust. 2, § 5 ust. 14 in fine, § 7 ust. 5, § 7 ust. 6 pkt 2 a i b, § 7 ust. 9 a i b, § 7 ust. 12 in fine, § 8 ust. 3, § 9 ust. 4, § 10 ust. 4, § 10 ust. 5, § 11 ust. 4 pkt 1 i 2, § 11 ust. 4 pkt 1 i 2, § 11 ust. 11, § 12 ust. 3, § 13 ust. 4 Regulaminu.

Pismem z dnia 31 grudnia 2021 roku (data nadania) powódka zmodyfikowała powództwo w zakresie roszczenia ewentualnego w ten sposób, że:

1. podtrzymała wniosek o zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kwoty 30.105,14 zł, z tym, że cofnęła wniosek o zasądzenie odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia wytoczenia powództwa, a wniosła o zasądzenie odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia doręczenia pozwanemu pozwu do dnia zapłaty,

2. rozszerzyła powództwo w ten sposób, że wniosła o zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kwoty w wysokości 2.468,74 złotych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia doręczenia pozwanemu pisma z dnia 31 grudnia 2021 r. do dnia zapłaty, wskutek uznania zapisów Umowy o M. Dom nr (...) z dnia (...) oraz Regulaminu, szczegółowo opisanych w pkt 3 pozwu za bezskuteczne wobec powódki, jako niedozwolone postanowienia umowne.

Pismem z dnia 29 września 2022 roku (data nadania) powódka kolejny raz zmodyfikowała powództwo w zakresie roszczenia ewentualnego w ten sposób, że:

1. podtrzymała wniosek o zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kwoty 32.573,88 złotych z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od kwoty 30.105,14 złotych od dnia doręczenia pozwanemu pozwu do dnia zapłaty i od kwoty 2.468,74 złotych od dnia doręczenia pozwanemu pisma z dnia 31 grudnia 2021 roku do dnia zapłaty,

2. rozszerzyła powództwo, wnosząc o:

a. zasądzenie od pozwanego na jej rzecz kwoty w wysokości 88,49 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia doręczenia pozwanemu pisma z dnia 29 września 2022 roku do dnia zapłaty, jako nienależnego świadczenia ustalonego przez biegłego sądowego M. M. (1) w opinii biegłego sądowego z dnia 9 lipca 2022 r. ponad kwotę 32.573,88 złotych,

b. ustalenie, że w Umowie postanowienia zawarte w **§ 2 ust. 2, § 4 ust. 4 pkt 1 i 2, § 7 ust. 1, § 9 ust. 3 zd. Drugie** stanowią niedozwolone postanowienia umowne i są bezskuteczne wobec powódki,

c. ustalenie, że w Regulaminie postanowienia zawarte w **§ 2 pkt 19, § 3 ust. 2, § 5 ust. 14 zd. drugie, § 7 ust. 5, § 7 ust. 6 pkt 2 a i b, § 7 ust. 9 a i b, § 7 ust. 12 zd. Trzecie, § 8 ust. 3, § 9 ust. 4 zd. Pierwsze, § 10 ust. 4, § 10 ust. 5, § 11 ust. 4 pkt 1 i 2, § 11 ust. 11, § 12 ust. 3, § 13 ust. 4** – stanowią niedozwolone postanowienia umowne i są bezskuteczne wobec powódki.

Ponadto powódka wniosła o zasądzenie od pozwanego na jej rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych oraz opłat skarbowych od pełnomocnictw wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w spełnieniu świadczenia, za czas od uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty.

W pozostałym zakresie powódka pottrzymała stanowisko zawarte w pozwie i dalszych pismach procesowych.

W uzasadnieniu pozwu podniosła, iż w przedmiotowej sprawie bank mógł dowolnie regulować kurs waluty obcej, do której indeksowany był kredyt złotowy. Wskazała, że umowa kredytu nie precyzowała mechanizmu ustalania kursu waluty, a jedynie powoływała się na ustalenia własnej Tabeli obowiązującej w danym dniu w Banku. Nadto podnosi, iż procedura ustalania waluty nie została określona w umowie kredytu, a tym samym nie jest znana kredytobiorcy oraz pozwala bankowi na dowolne jej określenie. W dniu podpisania umowy kredytu znała jedynie kwotę jaką Bank odda jej do wykorzystania w PLN, nie znała wysokości tej kwoty w przeliczeniu na CHF, a dopiero tak określone świadczenie miało być zobowiązaniem wzajemnym. Powódce nie była znana procedura konstruowania tabeli kursów, która miała obowiązywać w danym dniu w Banku. Według powódki konstrukcja umowy nie wskazywała na wysokość zobowiązania wzajemnego kredytobiorcy wobec Banku, czyli zwrotu kwoty kredytu z odsetkami i prowizją. Powódka podnosi, że umowa kredytu jest nieważna, ponieważ jej postanowienia są sprzeczne z ustawą. Brak określenia wysokości świadczenia kredytobiorcy przesądza o sprzeczności z art. 353¹ k.c. oraz art. 69 ust. 1 i 2 pkt. 2 ustawy Prawo bankowe. Roszczenie ewentualne powódka uzasadnia tym, że zawarte w umowie kredytu i regulaminie postanowienia określające sposób wyliczenia kwoty kredytu podlegającej spłacie i wysokości rat kredytu są abuzywne, a tym samym niewiążące. Podnosi, iż zawierając umowę kredytu nie miała wpływu na treść jej postanowień. Zdaniem powódki w sytuacji uznania przez Sąd, że umowa kredytu jest ważna, a jedynie kwestionowane postanowienia umowne uzna za niedozwolone i niewiążące z mocy prawa, to przeliczenie świadczeń powódki powinno nastąpić bez zastosowania przyjętego wcześniej przez Bank mechanizmu indeksacji z oprocentowaniem stawką LIBOR. Ponadto powódka wskazuje na swój interes prawny do żądania ustalenia bezskuteczności postanowień abuzywnych w celu wyeliminowania niepewności prawnej stosunków łączących strony na przyszłość.

(pozew k. 4-25v)

Pozwany Bank (...) S.A. z siedzibą w W. wniósł o oddalenie powództwa w całości, kwestionując roszczenia strony powodowej co do zasady i co do wysokości oraz wskazując na brak interesu prawnego powódki.

Pozwany zaprzeczył w szczególności, aby:

- a) umowa zawarta pomiędzy powódką a pozwanym, pozostawała w sprzeczności z treścią art. 69 ust 1 ustawy Prawo Bankowe,
- b) umowa pozostawała czynnością naruszającą granice swobody umów i jako taka była sprzeczna z istotą stosunku zobowiązaniowego,
- c) postanowienia umowy kredytu nie stanowiły indywidualnych negocjacji,
- d) umowa zawierała niedozwolone klauzule umowne i w jakimkolwiek zakresie nie wiązała powódki,
- e) postanowienia umowy nie spełniały wymogu jasności i jednoznaczności,
- f) postanowienia umowy kształtowały interes powódki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jej interesy,
- g) pozwany Bank był w jakimkolwiek zakresie bezpodstawnie wzbogacony względem powódki,
- h) powódce przysługiwało względem pozwanego jakiekolwiek roszczenie o zapłatę lub ustalenie, czy żeby powódka miała interes w takim ustaleniu,
- i) Bank ustalał kursy walut publikowane w Tabeli Kursów Walut Obcych w sposób dowolny,
- j) Bank nie przedstawił powódce oferty kredytu w polskich złotych oraz Regulaminu,
- k) postanowienia umowy kredytowej w zakresie ubezpieczenia niskiego wkładu własnego ubezpieczenia na życie, ubezpieczenia nieruchomości oraz ubezpieczenia pomostowego nie były indywidualnie ustalone pomiędzy stronami

oraz, aby kształtowały prawa i obowiązki powódki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami lub rażąco naruszały jej interesy.

Ponadto pozwany podniósł zarzut przedawnienia wszystkich roszczeń, wskazując, że indeksacja kredytu miała miejsce ponad 10 lat przed wytoczeniem powództwa, jak również opłaty z tytułu ubezpieczenia niskiego wkładu własnego pobrane przy zawarciu umowy zostały uiszczone ponad 10 lat przed wytoczeniem powództwa. Pozwany wniósł także o zasądzenie od powoda na jego rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego oraz opłat skarbowych od pełnomocnictwa wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty.

(odpowiedź na pozew k. 97-134v.)

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powódka w dniu 3 marca 2006 r. wystąpiła z wnioskiem do pozwanego o kredyt w wysokości 145.000,00 zł. Jako walutę kredytu wskazała walutę szwajcarską CHF.

(d.: wniosek - k. 138-139).

Powódka przystąpiła do umowy jako konsument.

(bezsporne).

W dniu (...) w O. powódka zawarła z pozwanym bankiem umowę o kredyt hipoteczny nr (...).

Zgodnie z § 2 ust. 1 umowy, pozwany udzielił powódce kredytu w kwocie 142.000,00 PLN.

W § 2 ust. 2 umowy wskazano, że kredyt jest indeksowany do CHF, po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna CHF według Tabeli Kursów Walut Obcych Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu lub transzy. Po uruchomieniu kredytu lub pierwszej transzy kredytu wypłacanego w transzach Bank wysłała do kredytobiorcy pismo informujące o wysokości pierwszej raty kredytu, kwocie kredytu w CHF oraz jego równowartości w PLN zgodnie z kursem kupna CHF wg Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w banku w dniu uruchomienia kredytu/transzy, przy czym zmiany kursów walut w trakcie okresu kredytowania mają wpływ na wysokość kwoty zaciągniętego kredytu oraz raty kapitałowo-odsetkowe.

Kredyt, zgodnie z §2 ust 3, miał być przeznaczony na nabycie prawa własności nieruchomości lokalowej na rynku wtórnym w kwocie 139.500,000 PLN, refinansowanie kosztów z ostatnich 12 mcy w kwocie 500 PLN oraz koszty wliczone w kredyt w kwocie 2.000,00 PLN.

(d.: umowa kredytu – k. 20)

Zgodnie z § 3 umowy kredyt miał być uruchomiony jednorazowo.

(d.: umowa kredytu - k. 20v.)

Zgodnie z § 7 ust. 1 umowy, kredytobiorca zobowiązał się spłacić kwotę kredytu w CHF, ustaloną zgodnie z § 2 w złotych polskich, z zastosowaniem kursu sprzedaży CHF, obowiązującego w dniu płatności raty kredytu, zgodnie z (...) Banku (...) S.A.

Spłata kredytu następować miała przez bezpośrednie potrącanie przez bank należnych mu kwot z rachunku kredytobiorcy (§7 ust. 3).

Spłata kredytu miała być dokonana w 420, z czego o rat obejmujących odsetki

w okresie karencji spłaty kredytu oraz 420 ratach miesięcznych obejmujących malejącą część odsetek oraz rosnącą część raty kapitałowej (§ 7 ust. 2).

(d.: umowa kredytu – k. 21)

Zgodnie z § 6 umowy, kredyt oprocentowany był według zmiennej stopy procentowej. Oprocentowanie wynosiło 2,81% w stosunku rocznym, co stanowiło sumę stopy referencyjnej LIBOR 3M (CHF) obowiązującej w dniu sporządzenia umowy oraz marży w wysokości 1,80 pkt proc., stałej w całym okresie kredytowania.

Wskazano także, że kredytobiorca ponosi ryzyko zmian stóp procentowych co oznacza, iż w przypadku wzrostu poziomu stopy referencyjnej wyższe będzie oprocentowanie kredytu i wzrośnie wówczas wysokość miesięcznej raty kapitałowo – odsetkowej.

Stopa referencyjna zgodnie z umową miała zmieniać się w cyklu kwartalnym i przyjmuje wartość z ostatniego dnia roboczego ostatniego miesiąca poprzedzającego kolejny kwartał kalendarzowy.

Oprocentowanie kredytu miało ulegać zmianie w zależności od zmiany stopy referencyjnej LIBOR 3M (CHF)

(d.: umowa kredytu – k. 21)

Zabezpieczeniem spłaty kredytu z odsetkami i innymi kosztami było ustanowienie przez kredytobiorcę na rzecz banku hipoteki kaucyjnej do sumy 241.400,00 PLN na nieruchomości, położonej w O. przy ul. (...), wpisanej do księgi wieczystej nr (...). Ponadto cesja na bank praw z polisy ubezpieczeniowej od ognia i innych zdarzeń losowych oraz cesja na bank praw z polisy ubezpieczeniowej na życie kredytobiorcy

(d.: § 9 umowy kredytu - k. 21v.).

Od udzielonego kredytu bank pobrał jednorazową bezzwrotną prowizję w wysokości 1.420,00 zł płatną przed uruchomieniem kredytu lub jego transzy. Przy zmianie waluty kredytu w przypadku zmiany waluty z PLN na walutę obcą stosowany miał być kurs kupna dewiz z dnia złożenia wniosku o przewalutowanie na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli Kursów Walut Obcych, natomiast w przypadku zmiany waluty z waluty obcej na PLN stosowany miał być kurs sprzedaży dewiz z dnia złożenia wniosku o przewalutowanie na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli Kursów Walut Obcych

(§4 umowy kredytu – k. 20v.).

Zgodnie z § 11 ust. 2 umowy, integralną część umowy stanowił między innymi Regulamin, którego postanowienia miały zastosowanie w zakresie nieuregulowanym umową i stanowiący załącznik do umowy kredytu.

(umowa kredytu - k. 22).

Na dzień zawarcia umowy obowiązywał Regulamin Kredytowania Osób Fizycznych w ramach Usług Bankowości Hipotecznej Banku(...) S.A.

(d.: regulamin - k. 25-33v.).

W Regulaminie w §2 zawarty została słowniczek pojęć używanych w umowie kredytu, m.in. zmienna stopa procentowa została zdefiniowana jako – stopa, wg której oprocentowany jest kredyt, ustalana jako suma odpowiedniej dla danej waluty stopy referencyjnej i marży banku (§2 pkt 7). Stawka LIBOR 3M została zdefiniowana jako stopa procentowa podawana przez Reuters, ustalana o godzinie 11:00 GMT w Londynie, na podstawie średniej arytmetycznej notowań 3-miesięcznych, po której banki gotowe są sprzedawać swoje nadwyżki finansowe na londyńskim rynku międzybankowym, w przypadku kredytu w CHF (§ 2 Regulaminu - pkt 8 lit. f). Marża została zdefiniowana jako stała wartość wyrażona w punktach procentowych, ustalona przez bank (§2 pkt 9). W §2 pkt 19 została zawarta definicja

kredytu w walucie obcej określonego jako kredyt udzielony w PLN, indeksowany kursem w waluty obcej wg Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w banku.

(d.: regulamin – k. 25-26)

Dalej w § 3 ust. 1 Regulaminu wskazano, że kredyt jest udzielany w PLN, natomiast może być indeksowany kursem waluty obcej na podstawie obowiązującej w banku Tabeli Kursów Walut Obcych (§3 ust. 2).

(d.: regulamin – k. 22)

Tabela Kursów Walut obcych nie została zdefiniowana ani w umowie, ani w Regulaminie. Nie wyjaśniono jak jest ona konstruowana, nie informowano również powodów o sposobie ustalania kursów walut w ramach Tabeli.

(d.: umowa, regulamin)

Zgodnie z § 8 ust. 3 Regulaminu, w przypadku kredytu w walucie obcej (czyli indeksowanego) kwota raty spłaty obliczana miała być według kursu sprzedaży dewiz, zobowiązującego w banku na podstawie obowiązującej w banku Tabeli Kursów Walut Obcych z dnia spłaty.

(d.: regulamin k. 29v.).

Z kolei w § 8 ust. 4 Regulaminu wskazano, że co do zasady kredytobiorca może zastrzec w umowie, iż bank pobierał będzie ratę spłaty z rachunku w walucie do jakiej kredyt jest indeksowany, o ile ten rachunek jest dostępny w ofercie banku.

W myśl § 9 ust. 4 Regulaminu, w przypadku kredytu indeksowanego kursem waluty obcej, bank w następnym dniu po upływie terminu wymagalności kredytu, dokonywać miał przewalutowania całego wymagalnego zadłużenia na PLN z zastosowaniem aktualnego kursu sprzedaży dewiz, określonego przez bank w Tabeli Kursów Walut Obcych, natomiast od wymagalnego kapitału wyrażonego w PLN bank naliczać miał dalsze odsetki w wysokości dwukrotności odsetek ustawowych

(d.: regulamin - k. 29v.-30).

Zgodnie z Regulaminem możliwa była wcześniejsza częściowa lub całkowita spłata kredytu. W przypadku kredytu indeksowanego kursem waluty obcej kwota wcześniejszej spłaty miała być obliczana według kursu sprzedaży dewiz na podstawie obowiązującej w banku Tabeli Kursów Walut Obcych z dnia realizacji wskazanego przez kredytobiorcę w dyspozycji o dokonanie wcześniejszej spłaty (§ 10 ust. 4). Od tej czynności należna była prowizja ustalona od kwoty wcześniejszej spłaty i przeliczana według kursu sprzedaży dewiz na podstawie obowiązującej w banku tabeli kursów walut obcych z dnia realizacji wcześniejszej spłaty (§ 10 ust. 5)

(d.: regulamin – k. 30-30v.)

Przez cały okres trwania umowy kredytu powódka spłacała go w złotych. Od początku trwania umowy kredytu do dnia 3 marca 2011r. powódka uiściła na pokrycie rat kapitałowo-odsetkowych łącznie 119.780,74 zł. Od dnia 3 maja 2011 r. do dnia 3 marca 2021 r. powódka spłaciła łącznie tytułem rat kapitałowo – odsetkowych kwotę 83.016,26 PLN. Przy założeniu, że wypłata kredytu i spłata następowały w złotych polskich bez indeksowania do franka szwajcarskiego, przy niezmienionych warunkach umowy (w tym dotyczących oprocentowania), w okresie od dnia 3 maja 2011 r. do dnia 3 marca 2021 r. suma zobowiązań powódki wynosiłaby 52.897,12 PLN. Różnica pomiędzy tymi kwotami wynosi 30.119,14 PLN. Suma kwot pobranych od powódki przez Bank w PLN w ramach spłaty rat kapitałowo-odsetkowych w okresie od maja 2006 r. do kwietnia 2011 r. wynosi 36.764,48 PLN. Suma kwot, które bank powinien pobrać od powódki w tym okresie przy założeniu, że wypłata kredytu i spłata następowały w złotych polskich bez indeksowania

do franka szwajcarskiego, przy niezmiennych warunkach umowy wynosi 34.221,25 PLN. Różnica pomiędzy tymi kwotami wynosi 2.543,23 PLN.

(d.: opinia biegłego M. M. - k. 458-464)

Powódka potrzebowała środków finansowych na zakup mieszkania na rynku wtórnym. W mieszkaniu powódka nie prowadziła działalności gospodarczej. Kredyt w CHF przedstawiono powódce jako najkorzystniejszy. Powódce CHF przedstawiano jako walutę stabilną. Powódka nie miała świadomości co oznaczała tabela kursu. Powódka oświadcza, iż jest świadoma konsekwencji nieważności umowy.

(d.: zeznania powódki k. 491v.-492)

Pismem z dnia 9 kwietnia 2021 r. powódka wezwała pozwanego do zapłaty kwoty 119.780,74 złotych jako zwrotu nienależnego świadczenia z tytułu nieważnej umowy o Kredyt nr (...) z dnia (...) w terminie 7 dni od dnia doręczenia wezwania do zapłaty wraz z ustawowymi odsetkami w razie opóźnienia.

(d.: wezwanie do zapłaty k. 49-52v.)

W odpowiedzi na wezwanie do zapłaty pozwany bank pismem z dnia 22 kwietnia 2021 roku udzielił powódce odmowy spełnienia żądania jako niezasadnego.

(d.: pismo pozwanego z dnia 22.04.2021r. k. 79-84)

Sąd zważył, co następuje:

W ocenie Sądu, roszczenia powódki o ustalenie nieważności umowy o M. Dom NR (...), zawartej pomiędzy powódką E. O.,

a Bankiem (...) S.A. z siedzibą w W., należało uznać za zasadne.

Sąd dokonał ustaleń faktycznych w sprawie w oparciu przede wszystkim o załączone do akt i wzajemnie niekwestionowane przez strony dokumenty, których wiarygodność nie budziła wątpliwości. Ponadto na podstawie zeznań powódki E. O..

Odnosząc się do zeznań przesłuchanych w toku postępowania świadków M. K. (k. 445-449v.) oraz J. C. (k. 438-443v.), brak jest podstaw by odmówić im przymiotu wiarygodności, natomiast w ocenie Sądu, niczego istotnego nie wniosły one do sprawy. W szczególności świadkowie ci nie uczestniczyli w procesie udzielania kredytu powódce, a ich zeznania dotyczyły ogólnych procedur, które miały zastosowanie w procesie udzielania kredytu przez bank oraz tworzenia tabel kursowych. Natomiast świadkowie ci nie mieli wiedzy co do okoliczności związanych z zawarciem umowy stanowiącej przedmiot sporu. Z kolei sposób tworzenia tabel przez bank oraz oceny ryzyka banku nie miał istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia, co będzie wynikać z pozostałych rozważań.

Co do dowodu w postaci przesłuchania strony powodowej należy wskazać, iż zeznania te korelowały z pozostałym materiałem dowodowym. Ponadto nie zostały zakwestionowane przez stronę pozwaną, a w szczególności nie zostały przedłożone dowody przeciwne. Stąd Sąd dał im wiarę.

Sąd na podstawie art. 235²§1 pkt 2 k.p.c. pominął wniosek dowodowy pozwanego o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego sądowego zawarty w pkt XII.4 odpowiedzi na pozew (k. 132v-133 akt sprawy), albowiem w ocenie Sądu, fakty wskazane w tezie dowodowej, w szczególności odnoszące się do obiegu środków finansowych, w tym walut obcych, jaki towarzyszy udzielaniu kredytu indeksowanego do CHF, sposobu konstruowania tabeli kursów walut banku czy kosztów ponoszonych przez pozwanego w związku z finansowaniem akcji kredytowej czy też hipotetycznych różnic w wysokości rat kredytu spłacanego przez powoda, a takim kredytem udzielonym w złotych lub przeliczonych z

zastosowaniem średniego kursu NBP, nie miały istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia kwestii ważności umowy lub oceny skuteczności zakwestionowanych przez powódkę postanowień umownych.

Zważywszy natomiast, iż strona pozwana kwestionowała powództwo co do zasady i co do wysokości Sąd opuścił dowód z opinii biegłego z zakresu rachunkowości jak w pkt 8 pozwu (k. 6v akt sprawy) oraz pkt 4 pisma powodów z dnia 31.12. 2021 r. (k.488 akt sprawy). Opinia ta (opinia biegłej M. M. – k. 458-464) nie była kwestionowana przez strony w szczególności pod względem rachunkowym.

Powódka w pierwszym rzędzie żądała ustalenia nieistnienia pomiędzy stronami stosunku prawnego kredytu, podnosząc nieważność wskazanej w pozwie umowy o kredyt hipoteczny, zawartej przez nią z pozwanym Bankiem (...) S.A.

Podstawę wystąpienia z takim żądaniem stanowi art. 189 k.p.c., na który powołała się również strona powodowa. Zgodnie z art. 189 k.p.c. można domagać się stwierdzenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, jeżeli strona ma w tym interes prawny, rozumiany jako obiektywna potrzeba usunięcia wątpliwości lub niepewności, co do istnienia lub charakteru stosunku łączącego ją z inną stroną. Przyjmuje się również, że interesu w wytoczeniu powództwa o ustalenie nie ma, jeżeli swój cel strona może osiągnąć formułując dalej idące żądanie, które będzie czynić zadość jej potrzebom, np. w formie żądania zwrotu świadczeń spełnionych na podstawie nieistniejącego lub nieważnego stosunku prawnego.

W ocenie Sądu, brak podstaw do kwestionowaniu interesu prawnego powódki w wystąpieniu z żądaniem pozwu, który polega on na tym, że domaga się ona definitywnego usunięcia niepewności prawnej co do istnienia nawiązanego na podstawie umowy stosunku prawnego lub jego treści w przypadku wyeliminowania niektórych ich postanowień z uwagi na ich niedozwolony charakter. Zgodnie z art. 385¹ k.c. skutkiem eliminacji takich postanowień nie zawsze musi być upadek całej umowy, gdyż co do zasady powinna ona obowiązywać dalej w zmienionej treści. W przypadku umowy długoterminowej, jakim jest objęta pozwem umowa kredytu, żądanie zwrotu kwot wypłaconych lub wpłaconych może wynikać z różnych przyczyn, zatem samo rozstrzygnięcie o uwzględnieniu lub oddaleniu żądania zapłaty na tle takiej umowy nie zawsze wyeliminuje wątpliwości co do jej istnienia lub treści. Taką możliwość daje natomiast rozstrzygnięcie o żądaniu ustalenia nieważności lub nieistnienia stosunku prawnego, jakim jest umowa kredytu wskutek jej upadku spowodowanego następczym powołaniem się przez kredytobiorcę – konsumenta – na niedozwolony charakter niektórych jej zapisów, względnie ustalenie, że te zapisy nie są dla niego wiążące (są bezskuteczne). Wskazać także należy, iż zgodnie z aktualnym orzecnictwem kwestia istnienia interesu prawnego kredytobiorcy – konsumenta w żądaniu ustalenia czy to nieważności zawartej umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego, czy to abuzywności postanowień takiej umowy, nie budzi wątpliwości i jednocznie jest przyjmowane istnienie takiego interesu (vide – m.in. wyrok z dnia 24 lutego 2022 r. Sądu Apelacyjnego w Białymstoku, I ACa 143/21, LEX nr 3338703 i przywołane tam orzecznictwo).

W zakresie zarzutu pozwanego dotyczącego nadużycia prawa podmiotowego przez powoda w rozumieniu art. 5 k.c. wskazać należy, że przepis ten stanowi, że nie można czynić ze swego prawa użytku, który byłby sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub zasadami współżycia społecznego. Takie działanie lub zaniechanie uprawnionego nie jest uważane za wykonanie prawa i nie korzysta z ochrony.

Sąd w wytoczonym powództwie nie dostrzega sprzeczności ani ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa ani z zasadami współżycia społecznego. W toku postępowania ocenie podlega treść umowy oraz okoliczności bezpośrednio związane z jej zawarciem

z chwili jej podpisania. W związku z tym, badaniu podlega czynność prawna, na którą większy wpływ miał pozwany jako podmiot posiadający silniejszą pozycję gospodarczą. Zaznaczyć należy, że powódka swe roszczenie opiera przede wszystkim na abuzywności postanowień umownych, a nie fakcie, że doszło do wzrostu kursu waluty, do której był indeksowany kredyt. Celem wytoczenia powództwa jest przesądzenie czy umowa po pierwsze wiąże strony, a jeśli tak to w jakim zakresie. Powyższe nie spełnia przesłanek wskazanych

w art. 5 k.c. Poza powyższym na naruszenie zasad współżycia społecznego nie może powoływać się strona, która wcześniej sama takiego naruszenia dokonała. Natomiast stwierdzenie istnienia w umowie klauzul abuzywnych

wprowadzonych przez stronę pozwaną, jest w tym kontekście równoznaczne z naruszeniem przez nią wskazanych zasad.

Przyjęcie przez Sąd istnienia interesu prawnego po stronie powódki, co do żądań sformułowanych w pozwie, implikuje w dalszej kolejności dokonanie oceny ważności zawartej umowy i jej rzeczywistego charakteru, a następnie przeprowadzenie analizy umowy kredytowej w zakresie zawarcia w niej klauzul abuzywnych dotyczących mechanizmu indeksacji i ich ewentualnego wpływu na dalszy byt prawny całej umowy bądź jej poszczególnych postanowień.

Zgodnie z treścią przepisów art. 58 § 1-3 k.c. nieważna jest czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy. Nieważna jest też czynność prawna sprzeczna z zasadami współżycia społecznego. Jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana.

Kredyt udzielony powódce miał charakter kredytu indeksowanego. Kwota kredytu była ustalona w PLN i dopiero w efekcie zabiegu waloryzacyjnego przeliczono ją na CHF. Fakt zawarcia umowy kredytu indeksowanego do CHF, co do zasady nie był między stronami sporny.

Zgodnie z art. 69 ust. 1 prawa bankowego, przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Przepis ten nie uległ zmianie w okresie od zawarcia umowy do daty wyrokowania.

Do essentialia negotii umowy kredytu należą: oddanie przez bank do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie ściśle określonej kwoty środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel oraz zobowiązanie kredytobiorcy do korzystania z oddanych do dyspozycji środków pieniężnych na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Umowa kredytu stanowi odrębny typ umowy nazwanej. Odpłatność umowy kredytu realizuje się poprzez pobieranie przez bank odsetek, które są obligatoryjnym elementem tej umowy zgodnie z art. 69 ust. 2 pkt 5 Prawa bankowego. Natomiast, zgodnie z art. 69 ust. 2 pkt 9 tej ustawy, zastrzeżenie prowizji jest fakultatywne.

Sporna w sprawie umowa kredytu, co do zasady, spełnia wymagania art. 69 ustawy – Prawo bankowe (w brzmieniu obowiązującym w dacie jej zawarcia). Określone były strony umowy, kwota i waluta kredytu (podana w złotych), cel, na jaki został udzielony, i termin jego spłaty. Prawidłowości tej nie zmienia postanowienie, że kwota udzielonego kredytu miała być indeksowana kursem waluty obcej. W sprawie jest przy tym bezsporne, że kredyt spłacany jest w złotych i że w tej walucie kredyt został uruchomiony (wyplacony). Należy przy tym mieć na uwadze, że w orzecznictwie utrwalony jest pogląd, że zarówno kredyty denominowane, jak i indeksowane do kursu waluty obcej, są kredytami w walucie polskiej.

Odnosząc się do oceny samego mechanizmu indeksacji należy wskazać, że art. 358¹

§ 2 k.c. wprost przewiduje możliwość zastrzeżenia w umowie, że wysokość zobowiązania, którego przedmiotem od początku jest suma pieniężna, zostanie ustalona według innego niż pieniądz miernika wartości. W orzecznictwie sądowym zgodnie przyjmuje się przy tym, że

w omawianym przepisie chodzi o pieniądz polski, a innym miernikiem wartości może być również waluta obca (wyroki SN w sprawie I CSK 4/07, I CSK 139/17, uzasadnienie wyroku SN w sprawie V CSK 339/06).

Zważywszy, że postanowienia umowy wyraźnie wskazują, że bank udziela kredytu

w złotych polskich, a jego spłata następuje przez pobieranie należnych rat z rachunku prowadzonego również w tej walucie, nie ulega wątpliwości, że strony zamierzały zawrzeć umowę kredytu bankowego w tej właśnie walucie, która była jednocześnie walutą zobowiązania, jak i jego wykonania.

Wykorzystanie mechanizmu indeksacji, w ocenie Sądu, co do zasady nie narusza natury kredytu i przepisów Prawa bankowego. Umowy kredytów indeksowanych do waluty mogą być zawierane również obecnie - po nowelizacji Prawa bankowego z dnia 29 lipca 2011 r., która weszła w życie w dniu 26 sierpnia 2011 r. (Dz. U. z 2011.165.984), jednak od tego czasu w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, element przedmiotowo istotny umowy stanowi też zawarcie szczegółowych zasad określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo-odsetkowych oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu (art. 69 ust. 2 pkt 4a).

Umowy kredytów indeksowanych do waluty obcej mogły i nadal mogą funkcjonować

w obrocie i same w sobie nie są sprzeczne z powszechnie obowiązującymi przepisami ustawy - Prawo bankowe.

Istota zawartej przez strony umowy polegała na stworzeniu przez bank możliwości wykorzystania przez powódkę określonej kwoty pieniędzy w walucie polskiej z obowiązkiem zwrotu w określonym czasie jej równowartości wyrażonej przez odniesienie do miernika

w postaci kursu waluty szwajcarskiej. Ryzyko zmiany kursu waluty obcej przyjętej jako miernik wartości świadczenia w walucie polskiej z zasady może wywoływać konsekwencje dla obu stron – w przypadku podwyższenia kursu podwyższając wartość zobowiązania kredytobiorcy w stosunku do pierwotnej kwoty wyrażonej w walucie wypłaty, a w przypadku obniżenia kursu - obniżając wysokość jego zadłużenia w tej walucie, a tym samym obniżając wysokość wierzytelności banku z tytułu spłaty kapitału kredytu w stosunku do kwoty wypłaconej. W tych okolicznościach trudno uznać, aby konstrukcja umowy kredytu indeksowanego kursem waluty obcej była sprzeczna z prawem lub zasadami współżycia społecznego, skoro ryzyko takiego ukształtowania stosunku prawnego obciąża co do zasady obie strony. Nie ma również przeszkód, by strony w umowie określiły sposób ustalania kursu dla uniknięcia wątpliwości na tym tle w toku wykonywania umowy. Umowy tego rodzaju wiążą się ze znacznym ryzykiem dla kredytobiorców, ale na poziomie porównywalnym

z niewątpliwie dopuszczonym przez prawo kredytem walutowym, wypłacanym i spłacanym w CHF. Zamieszczenie postanowień w tym zakresie samo w sobie nie narusza zatem przepisów prawa, zasad współżycia społecznego, ani nie jest sprzeczne z naturą zobowiązania kredytowego. Stąd umowa stron jest dopuszczalna również w świetle art. 353¹ k.c., zgodnie

z którym strony zawierając umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego.

Istotą sporu stron nie jest jednak sama konstrukcja umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej, ale sposób konstrukcji mechanizmu indeksacji zastosowany przez pozwanego w umowie zawartej z powódką.

Zgodnie z art. 385¹ k.c., postanowienia umowy zawieranej z konsumentem, które kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami lub rażąco naruszając jego interesy, nie są wiążące, jeżeli nie zostały uzgodnione indywidualnie (§ 1). Nieuzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu, co w szczególności odnosi się do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (§ 3). Zgodnie z utrwalonym już stanowiskiem orzecznictwa „wszelkie klauzule sporządzone z wyprzedzeniem będą klauzulami pozbawionymi cechy indywidualnego uzgodnienia i okoliczności tej nie niweczy fakt, że konsument mógł znać ich treść”, przy czym dla uznania, że treść danego postanowienia umownego została indywidualnie uzgodniona wymagałoby wykazania, że „konsument miał realny wpływ na konstrukcję niedozwolonego (abuzywnego) postanowienia wzorca umownego”, a „konkretny zapis był z nim negocjowany” (vide - wyrok SA w Warszawie z 14.06.2013 r. w sprawie VI ACa 1649/12). Brak "uzgodnienia indywidualnego" dla postanowień inkorporowanych do umowy ma miejsce nie tylko wtedy, gdy konsument związany jest wzorcem z mocy art. 384 k.c., ale także wtedy, gdy doszło - za zgodą obu stron - do inkorporowania wzorca, albo

niektórych jego postanowień, do treści umowy. W takiej bowiem sytuacji można mówić o "postanowieniach umowy przejętych

z wzorca". Takie postanowienia wzorca, mimo odmiennego od określonego w art. 384 k.c. trybu wiązania, nadal nie są postanowieniami "uzgodnionymi indywidualnie", chyba że konsument miał na ich treść "rzeczywisty wpływ". "Rzeczywisty wpływ" konsumenta nie zachodzi, jeżeli "wpływ" ten polega na tym, że konsument dokonuje wyboru spośród alternatywnych klauzul sformułowanych przez przedsiębiorcę (W. Popiołek: Kodeks cywilny Komentarz do art. 1-449 10. Tom I, red. prof. dr hab. Krzysztof Pietrzykowski, 2015, Wydawnictwo: C.H. Beck, Wydanie: 8; M. Bednarek, w: System PrPryw, t. 5, 2013, s. 761; M. Jagielska, Nowelizacja Kodeksu cywilnego: kontrola umów i wzorców umownych, MoP 2000, Nr 11; M. Lemkowski, Materialna ochrona konsumenta).

W sprawie było poza sporem, że kredytobiorca, tj. powódka H. O. w dacie zawierania umowy kredytu, występowała jako konsument. Okoliczność ta nie była

w szczególności kwestionowana przez pozwanego. W świetle materiału dowodowego sprawy, w szczególności zeznań powódki, a także umowy o kredyt hipoteczny nr (...), nie powinno budzić także wątpliwości, iż przy zawarciu umowy pozwany posłużył się wzorcem umownym, a kredytobiorca nie miał żadnego realnego wpływu na ukształtowanie postanowień umownych, poza wyrażoną w PLN kwota kredytu oraz liczbą rat spłaty.

Brak także dowodu by postanowienia umowy, w tym odnoszące się do mechanizmu indeksacji, a w szczególności kwestionowane w pozwie postanowienia §2 ust. 2 i §7 ust. 1 umowy były wynikiem porozumienia stron, tj. wspólnego ustalenia ostatecznego brzmienia klauzuli, w wyniku rzetelnych negocjacji w ramach, których konsument miał realny wpływ na treść określonego postanowienia umownego (vide – m.in. postan. SN z 06.03.2019r., I CSK 462/18). Stwierdzenie to tym bardziej odnosi się do treści zakwestionowanego §8 ust. 3 Regulaminu Kredytowania Osób Fizycznych w Ramach Usług Bankowości Hipotecznej

w Banku (...) S.A., który to regulamin wręcz z racji swej istoty nie podlegał negocjacom, a zgodnie z §1 i §11 ust. 2 pkt 1 umowy stanowił integralną część umowy kredytu.

Wobec powyższego należało dokonać oceny czy zakwestionowane w pozwie postanowienia umowy istotnie kształtowały prawa i obowiązki konsumenta (powódki)

w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami lub rażąco naruszały jej interesy. Odpowiedź na powyższe musi być w ocenie Sądu twierdząca, zgodna z twierdzeniami pozwu.

Stosownie do §2 ust. 2 umowy kredyt jest indeksowany do CHF, po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna CHF według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu lub transzy. Po uruchomieniu kredytu lub pierwszej transzy kredytu wypłacanego w transzach Bank wysłał kredytobiorcy pismo, informujące o wysokości pierwszej raty kredytu, kwocie kredytu w CHF oraz jego równowartości w PLN zgodnie z kursem kupna CHF według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu/transzy, przy czym zmiany kursów walut w trakcie okresu kredytowania mają wpływ na wysokość kwoty zaciągniętego kredytu oraz raty kapitałowo – odsetkowej. Zgodnie z §7 ust. 1 umowy, kredytobiorca zobowiązywał się spłacić kwotę kredytu w CHF ustaloną zgodnie z §2 w złotych polskich, z zastosowaniem kursu sprzedaży CHF, obowiązującego w dniu płatności raty kredytu, zgodnie z Tabelą Kursów Walut Obcych Banku (...) S.A.

Umowa o kredyt hipoteczny nr (...) w żadnym miejscu nie definiowała Tabeli Kursów Walut Obcych Banku (...) S.A. oraz nie informowała o sposobie ustalania kursu kupna i kursu sprzedaży przez pozwanego Bank.

Z kolei §8 ust. 3 Regulaminu stanowił, że w przypadku kredytu w walucie obcej kwota raty spłaty obliczana jest według kursu sprzedaży dewiz obowiązującego w Banku na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli Kursów Walut Obcych z dnia spłaty, przy czym zgodnie z definicją z §2 pkt 19 Regulaminu kredytem w walucie obcej był kredyt udzielony w PLN, indeksowany kursem waluty obcej wg Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku.

Jak wynika z powyższego kurs waluty szwajcarskiej, służący do przeliczania poszczególnych rat kapitałowo – odsetkowych, a także do ustalenia wysokości zadłużenia kredytobiorców w tej walucie, określany był samodzielnie przez pozwanego Bank, kredytobiorcy nie tylko nie mieli żadnego wpływu na ten mechanizm, ale nie posiadali także

żadnej wiedzy na temat sposobu dokonywania przez Bank ustaleń w zakresie kursu sprzedaży i kursu kupna waluty. W ocenie Sądu, przesądza to o abuzywnym charakterze w/w postanowień umowy, tj., iż kształtowały one prawa i obowiązki konsumenta (powódki)

w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami lub rażąco naruszały ich interesy. Wyraża się to

w tym, że przesłanki ustalenia określonej wysokości stosowanych kursów kupna i sprzedaży waluty nie zostały precyzyjnie, jasno i dokładnie określone w zapisach umowy stron, natomiast zmiana sposobu ustalania kursu pozostawała w zasięgu możliwości banku bez konieczności uzgadniania go ze swoimi klientami. Stąd postanowienia umowy, które przewidywały przyjęcie kursu kupna i kursu sprzedaży z tabeli kursów banku, jako zastrzegające dla banku swobodę kształtowania wysokości zobowiązania kredytowego muszą być uznane za abuzywne. W istocie naruszają one bowiem równość kontraktową stron

i przerzucają na klienta banku całe ryzyko zmiany kursu waluty. Nie ma przy tym znaczenia, czy z takiej możliwości pozwany Bank skorzystał. Dla uznania postanowienia umownego za niedozwolone wystarczy bowiem taka jego konstrukcja, która prowadzi do obiektywnej możliwości rażącego naruszenia interesów konsumenta.

Bez znaczenia pozostaje również sposób wykonania umowy stron w tym zakresie, w szczególności to, czy kursy stosowane u pozwanego w jej trakcie odpowiadały kursom rynkowym. W tym kierunku zbędne było w szczególności zasięganie opinii biegłego. Zgodnie z art. 385² k.c. ewentualna abuzywność postanowień umowy podlega bowiem badaniu na datę jej zawarcia z uwzględnieniem towarzyszących temu okoliczności i innych umów pozostających w związku z umową objętą badaniem (por. uchwała SN z 20.06.2018 r. w sprawie III CZP 29/17).

Mając na uwadze powyższe, Sąd uznał, że postanowienia umowy i Regulaminu kredytowania dotyczące stosowania dwóch różnych rodzajów kursów, które mogły być swobodnie ustalone przez jedną ze stron umowy nie zostały uzgodnione indywidualnie

z kredytobiorcą (powódką), a w zakresie przewidującym do rozliczenia wypłat kurs kupna,

a do rozliczenia spłat kurs sprzedaży - ustalone samodzielnie przez bank – kształtowały zobowiązanie kredytobiorcy w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając ich interesy. W konsekwencji, zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c. miały one charakter niedozwolony, a tym samym od początku i mocy samego prawa nie wiązały powódki H. O..

Należy przy tym jednoznacznie wskazać, że oceny abuzywności dokonuje się na datę dokonania czynności – zawarcia umowy, a okoliczności, które zaistniały po zawarciu umowy, nie mają znaczenia dla oceny abuzywności postanowienia (tak Sąd Najwyższy w uchwale

7 sędziów z dnia 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17, Biuletyn Sądu Najwyższego 2018/6/9, tak też TSUE w wyroku z 20 września 2017 r., C-186/16).

Należy uznać, że zakwestionowane postanowienia umowy kredytowej dotyczyły przy tym świadczenia głównego stron (vide – wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 24 lutego 2022 r., I ACa 143/21), co znajduje potwierdzenie w licznych orzecznictwie Sądu Najwyższego, a także w wyroku TSUE z dnia 10 czerwca 2021 r. wydanym w sprawie C-609/19. Okoliczność ta nie uniemożliwia jednak oceny tych klauzul pod kątem abuzywności. Postanowienia zawierające świadczenia główne także podlegają takiemu badaniu, o ile zostały sformułowane w sposób niejednoznaczny (art. 385¹ § 1 k.c.).

Takie rozwiązanie ustawowe wywodzi się z art. 4 ust. 2 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia

5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich i opiera się na założeniu, że postanowienia określające główne świadczenia stron zazwyczaj odzwierciedlają rzeczywistą wolę konsumenta, bo do ich treści strony przywiązują z reguły największą wagę. Z tych właśnie przyczyn wymóg transparentności powinien być rozumiany jako nakazujący nie tylko to, by umowa była zrozumiała dla konsumenta z gramatycznego punktu widzenia, ale także by mógł on na jej podstawie oszacować - w oparciu

o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria - konsekwencje ekonomiczne wynikającego z niej zobowiązania (zob. np. wyroki TSUE z dnia 20 września 2017 r., C-186/16 pkt 43-45 oraz z dnia 30 kwietnia 2014 r., C-26/13 pkt 71-73 oraz 75).

Z tą ostatnią sytuacją mamy do czynienia w przypadku analizowanych postanowień umowy odnoszących się do mechanizmu indeksacji (klauzuli waloryzacyjnej).

Z kolei w wyroku z 26 marca 2019 r. w sprawach C 70/17 i C 179/17 ((...) SA przeciwko A. S. S. oraz (...) SA przeciwko A. L. M. i V. R. R., pkt 54) Trybunał Sprawiedliwości UE wykluczył z kolei, by sąd krajowy mógł zmieniać treść nieuczciwych warunków zawartych w umowach. Oznacza to, że nieuprawnione byłoby zastąpienie przez sąd postanowień niedozwolonych innymi, polegającymi np. na odwołaniu się do kursu walut stosowanego przez Narodowy Bank Polski. Możliwość takiej zmiany umowy przez sąd stałaby w sprzeczności z celami prewencyjnymi dyrektywy 93/13, gdyż przedsiębiorcy wiedzieliby, że nawet w razie zastosowania klauzuli niedozwolonej umowa zostanie skorygowana przez sąd w sposób możliwie najpełniej odpowiadający ich woli, a jednocześnie dopuszczalny w świetle przepisów o niedozwolonych postanowieniach umownych (tak też Sąd Najwyższy w wyroku z 9 maja 2019 r., I CSK 242/18).

Oznacza to, że postanowienia dotyczące mechanizmu indeksacji podlegają kontroli w celu stwierdzenia, czy nie mają charakteru niedozwolonego w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. W przypadku uznania ich za niedozwolone, a tym samym za niewiążące kredytobiorcę, konieczne staje się też rozważenie skutków tego stanu rzeczy.

W ocenie Sądu, eliminacja z umowy wskazanych postanowień odnoszących się do mechanizmu indeksacji powoduje sytuację, w której luki te nie mogą być uzupełnione.

W szczególności takiej możliwości nie daje przepis art. 358§2 k.c., który dotyczy możliwości określenia kursu waluty obcej, w której zostało wyrażone zobowiązanie, w przypadku spełnienia świadczenia w walucie polskiej. Nie ma natomiast zastosowania do sytuacji,

w której dochodzi do przeliczenia wysokości zobowiązania z waluty polskiej na walutę obcą. Poza tym, wskazany przepis nie obowiązywał w dacie zawarcia umowy (wszedł w życie

z dniem 24 stycznia 2009 r.). Uznanie pewnych postanowień umownych za niedozwolone skutkuje ich wyeliminowaniem z umowy już od daty jej zawarcia, co czyni niemożliwym zastosowanie przepisu, który wówczas nie obowiązywał. Brak jest także możliwości odwołania się do zasad współżycia społecznego czy ustalonych zwyczajów (art. 56 i 65 k.c.).

Sąd, w ocenie Sądu, po usunięciu z umowy wskazanych powyżej niedozwolonych postanowień umownych, dalsze wykonywanie umowy nie jest możliwe. W tym zakresie Sąd podziela stanowisko, iż w tej sytuacji brak koniecznych składników umowy kredytu z art. 69 ustawy – Prawo bankowe, do których należą: oddanie przez Bank do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel oraz zwrot przez kredytobiorcę kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu.

Eliminacja abuzywnych postanowień umowy uniemożliwi bowiem ustalenie wysokości poszczególnych rat kredytu, co należy do essentialia negotii tej umowy. Eliminacja tych postanowień będzie oznaczała także zaniknięcie ryzyka walutowego, będącego podstawowym elementem umowy kredytu waloryzowanego do innej waluty, to z kolei skutkować będzie tak daleko idącym przekształceniem umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej, że należy ją uznać za umowę o odmiennej istocie i charakterze, choćby nadal chodziło tu tylko o inny podtyp czy wariant umowy kredytu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14, OSNC 2016, Nr 11, poz. 134). Oznacza to z kolei, że po wyeliminowaniu tego rodzaju klauzul utrzymanie umowy o charakterze zamierzonym przez strony nie jest możliwe, co przemawia za jej całkowitą nieważnością (bezskutecznością) - wyrok SN

z 11.12.2019 r., V CSK 382/18, LEX nr 2771344.

Mając na uwadze powyższe rozważania, na podstawie art. 189 k.p.c. przy zastosowaniu art. 385⁽¹⁾ k.c. Sąd ustalił w punkcie I wyroku, że umowa kredytu nr (...) z dnia (...) zawarta przez powódkę z Bankiem (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. jest nieważna.

Konsekwencją ustalenia nieważności umowy było także rozstrzygnięcie o żądaniu zapłaty zgłoszonym w pkt 2 żądania pozwu.

Zgodnie z poglądem przyjętym przez Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 7.05.2021 r.

w sprawie III CZP 6/21, w przypadku następczej nieważności umowy kredytowej po obu jej stronach powstają odrębne roszczenia o zwrot świadczeń nienależnie spełnionych. Ostatecznie zatem świadczenia te podlegają zwrotowi niezależnie od siebie, bez konieczności badania z urzędu, czy ich wzajemna wysokość prowadzi do powstania stanu wzbogacenia, który byłby miarą zwrotu różnicy między tymi świadczeniami. Sąd Najwyższy nadał wskazanej uchwale moc zasady prawnej, co oznacza, że będzie ona stosowana przez ten sąd również w innych sprawach.

W tym miejscu wskazać należy, że Sąd związany był żądaniem pozwu co do wysokości kwoty, o której zasądzenie wносиła powódka, tj. kwoty 119.780,74 PLN.

Poza sporem było przy tym, że powódka, zgodnie z przedłożonym zaświadczeniem, pochodzącym od pozwanego oraz opinią biegłej (k. 458-464) wpłaciła pozwanemu w wykonaniu spornej umowy kwotę 119.780,74 PLN.

Mając na uwadze powyższe, Sąd w pkt II wyroku w całości uwzględnił roszczenie powódki na podstawie art. 410 § 2 k.c. w zw. z art. 405 k.c., zasądzając od pozwanego na rzecz powódki E. O. 119.780,74 PLN wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, liczonymi od dnia 20 kwietnia 2021 roku do dnia zapłaty - zgodnie z żądaniem pozwu. Powódka żądała odsetek od dnia następującego po upływie 7 dni od odebrania przez pozwanego wezwania do zapłaty. Sąd powyższe żądanie powódki uznał za zasadne w całości. Stosownie do art. 455 k.c., jeżeli termin spełnienia świadczenia nie jest oznaczony ani nie wynika z właściwości zobowiązania, świadczenie powinno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do wykonania, natomiast zgodnie z art. 481 § 1 k.c., jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. W rozpoznawanej sprawie roszczenie o zapłatę opiera się na żądaniu powódki zwrotu nienależnego świadczenia, stąd mając na uwadze powołane art. 455 i art. 481 § 1 k.c., uzasadnione jest żądanie zapłaty odsetek od dnia następnego po upływie 7 dni od odebrania przez pozwanego wezwania do zapłaty.

Odnosząc się do zarzutu przedawnienia, podniesionego przez stronę pozwaną, należy wskazać, że nie mógł być zasadny w odniesieniu do żądań dotyczących ustalenia, ponieważ roszczenie to nie ulega przedawnieniu.

Natomiast, zgodnie z art. 118 k.c. w brzmieniu obowiązującym do 9.07.2018 r., termin przedawnienia roszczeń powódki (nie związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej) o zwrot nadpłaty świadczenia spełnionego ratalnie (niemającego charakteru świadczenia okresowego, jakim byłby np. czynsz najmu), wynosił 10 lat. Świadczenie nienależne ma charakter bezterminowy, a bieg terminu przedawnienia rozpoczyna się w chwili określonej w art. 120 § 1 k.c. zdanie drugie, czyli od dnia, w którym roszczenie stałoby się wymagalne, gdyby uprawniony podjął czynność w najwcześniejszym możliwym terminie (wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 18.08.2017 r., I ACA 122/17). W przypadku dochodzenia nadpłaconych rat kapitałowo-odsetkowych na podstawie konstrukcji świadczenia nienależnego okres przedawnienia wynosił 10 lat zgodnie z art. 118 k.c. W związku z wejściem w życie ustawy z dnia 13 kwietnia 2018 r. o zmianie ustawy Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustawach (Dz.U.2018.1104 z dnia 8 czerwca 2018 r.) termin przedawnienia uległ skróceniu do lat 6 lat, przy czym koniec terminu przedawnienia przypada na ostatni dzień roku kalendarzowego. Zgodnie z art. 5 ust. 1 cytowanej ustawy, terminy przedawnienia wprowadzone jej przepisami mają także zastosowanie do roszczeń powstałych przed dniem jej wejścia w życie (tj. 09.07.2018r.) i w tym dniu jeszcze nieprzedawnionych. Z kolei zgodnie z art. 5 ust. 2 ustawy, jeżeli termin przedawnienia jest krótszy niż według przepisów dotychczasowych, bieg terminu przedawnienia rozpoczynał się z dniem jej wejścia w życie. Zgodnie z wyrokami TSUE z 22.04.2021 r. (C-485/19) i z 10.06.2021 r. (C-6-9/19) oraz w połączonych sprawach od C-776/19 do C-782/19, przepisy dyrektywy 93/13/EWG w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich wprawdzie sprzeciwiają się przedawnieniu roszczeń konsumenckich, mających na celu stwierdzenie, że dane postanowienia umowne mają charakter nieuczciwy (np. roszczeń o ustalenie bezskuteczności postanowień, nieważności umowy lub nieistnienia stosunku prawnego zawierającego postanowienia niedozwolone), jednak nie stoją na przeszkodzie przedawnieniu roszczeń restytucyjnych będących następstwem takiego stwierdzenia, tj. np.

roszczeń o zwrot świadczeń spełnionych w wykonaniu postanowień nieuczciwych. Ze wspomnianych wyroków wynika nadto, że bieg terminu przedawnienia takich roszczeń restytucyjnych nie może się rozpocząć lub skończyć przed datą powzięcia przez konsumenta wiedzy o niedozwolonym charakterze takiego postanowienia, względnie przed dniem, w którym przy zachowaniu przeciętnej staranności wiedzę taką mógł - obiektywnie rzecz biorąc - powziąć. Wobec treści uchwały (7 sędziów) Sądu Najwyższego

z 7 maja 2021 r. (III CZP 6/21) należy przyjąć, że bieg terminu przedawnienia roszczeń restytucyjnych konsumenta nie może się rozpocząć zanim dowiedział się on lub, rozsądnie rzecz ujmując, powinien dowiedzieć się o niedozwolonym charakterze postanowienia.

Należy bowiem uznać, że dopiero wówczas mógł wezwać przedsiębiorcę do zwrotu świadczenia (por. art. 455 k.c.), tj. podjąć czynność, o której mowa w art. 120 § 1 k.c.

Z perspektywy czasu należy uznać, że tylko przyczynkiem do dyskusji na temat ważności umów „frankowych” oraz skuteczności ich postanowień, była data wejścia w życie tzw. ustawy antyspreadowej, tj. 26.08.2011 r. Ustawa antyspreadowa (tj. ustawa z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. Nr 165, poz. 984) stanowiła bowiem reakcję na sytuację związaną z nagłym wzrostem kursu waluty szwajcarskiej w stosunku do waluty polskiej i trudności, jakie niektórzy kredytobiorcy zaczęli mieć w spłacie kredytów indeksowanych lub denominowanych do tej waluty, jak również efektem zastrzeżeń co do swobody ustalania kursów wymiany przez kredytodawców, czyli banki. Zgodnie z zapisami tej ustawy nałożono na banki obowiązek wprowadzenia w umowach szczegółowych zasad określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo-odsetkowych oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu, a nadto umożliwienia kredytobiorcom spłaty bezpośrednio w walucie, a w tym celu bezpłatnego otwarcia i prowadzenia odrębnego rachunku (por. art. 69 ust. 2 pkt 4a i art. 75b pr. bank.). Jednak dopiero rok 2019, który należy potraktować za datę, przed którą nie mógł rozpocząć się termin przedawnienia konsumenckich roszczeń wywodzonych z umów „frankowych”, przyniósł orzecznictwo TSUE (orzeczenie C-260/18 z 3 października 2019 r. w sprawie D.), a za nim Sądu Najwyższego, korzystne dla kredytobiorców, stanowiące odtąd podstawę masowego zjawiska polegającego na kwestionowaniu kredytów frankowych. Mając to na uwadze, a w szczególności datę skierowania do pozwanego żądania zapłaty (12.04.2021r. – k. 53) oraz wystąpienia z pozwem (04.05.2021r. - k. 85), należało przyjąć, iż w sprawie nie doszło do przedawnienia roszczenia powódki.

Uwzględnienie żądania powódki w zakresie dotyczącym żądania ustalenia nieważności umowy oraz związanego z tym żądania zapłaty dezaktualizuje potrzebę odnoszenia się do żądania ewentualnego.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 98 §1, §1¹ i §3 k.p.c. poprzez obciążanie pozwanego obowiązkiem ich zwrotu na rzecz powodów w całości, stosownie do wyniku procesu. Z tego względu Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 7777,38 zł, o czym orzekł w punkcie III wyroku. Koszty procesu po stronie powódki obejmowały uiszczoną opłatę od pozwu (1.000 zł), opłatę od pełnomocnictwa (17 zł), wynagrodzenie pełnomocnika w stawce wynikającej z § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (5.400 zł) oraz wynagrodzenie za wydanie opinii przez biegłego (1.360,38 zł).

SSO Tomasz Cichocki